

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 09.03.2005
KOM(2005) 83 lopullinen

2002/0047 (COD)

**KOMISSION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE**

**EY:n perustamissopimuksen 251 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti
neuvoston vahvistamasta yhteisestä kannasta ehdotukseen tietokoneella toteutettujen
keksintöjen patentoitavuudesta annettavaksi Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiiviksi**

**KOMISSIION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE**

**EY:n perustamissopimuksen 251 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti
neuvoston vahvistamasta yhteisestä kannasta ehdotukseen tietokoneella toteutettujen
keksintöjen patentoitavuudesta annettavaksi Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiiviksi**

1. TAUSTAA

Ehdotus toimitettiin Euroopan parlamentille ja neuvostolle 20. helmikuuta 2002
(asiakirja KOM(2002) [92] lopullinen – [2002]/[0047]COD)¹

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi lausuntonsa² 19. syyskuuta 2002

Euroopan parlamentti antoi lausuntonsa ensimmäisessä käsittelyssä³ 24. syyskuuta 2002

Yhteinen kanta⁴ vahvistettiin 7. maaliskuuta 2005

2. KOMISSIION EHDOTUKSEN TAVOITE

Tietokoneella toteutettujen keksintöjen patentoitavuudesta annettavaa direktiiviä koskevassa ehdotuksessa on tavoitteena yhdenmukaistaa kansallisen patenttilainsäädännön säännökset, jotka koskevat sellaisia keksintöjä, joiden suorittaminen pohjautuu tietokoneisiin. Säännöt, joita kansalliset tuomioistuimet ja patenttivirastot soveltavat arvioidessaan tähän alaan kuuluvien patenttien ja hakemusten pätevyyttä, saatetaan ehdotetulla direktiivillä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen valvontaan. Euroopan patenttivirasto myöntää useita tähän alaan kuuluvia patenteja, ja siksi Euroopan patenttijärjestön hallintoneuvostoa voitaisiin pyytää tarkastelemaan Euroopan patenttisopimusta koskevien soveltamismääräysten mukauttamista.

¹ EYVL C 151, 25.6.2002, s. 129, KOM(2002) 92 lopullinen.

² EUVL C 61, 14.3.2003, s. 154.

³ 11503/03 CODEC 995 PI 70.

⁴ alaviite lisätään myöhemmin

3. YHTEISTÄ KANTAA KOSKEVAT HUOMAUTUKSET

3.1 Yleiset huomiot

Neuvosto on määräenemmistöllä vahvistanut yhteisen kannan, jossa on otettu huomioon sisällöllisesti noin 25 niistä tarkistuksista, joita parlamentti teki ensimmäisessä käsittelyssä. Komissio on ilmoittanut hyväksyvänsä yhteisen kannan, vaikka se eroaa joissakin kohdin komission alkuperäisestä ehdotuksesta. Komissio katsoo kaiken kaikkiaan, että yhteisessä kannassa on saatu aikaan hyväksyttävä tasapaino oikeudenhaltijoiden etujen sekä kilpailijoiden ja kuluttajien etujen välille (myös avoimen lähdekoodin yhteisössä). Tämän tasapainon takeena ovat myös 7 artiklan mukaiset uudet edellytykset, joiden mukaan komission on seurattava tietokoneella toteutettujen keksintöjen vaikutuksia erityisesti pk-yrityksiin sekä avoimen lähdekoodin yhteisöön.

Komissio toteaa, että direktiivissä käsitellään edelleen komission ehdotuksen perusteluissa esiin tuotua keskeistä tavoitetta, joka on patenttisäädösten yhdenmukaistaminen jäsenvaltioiden välillä ja epäselvän oikeudellisen tilanteen ratkaiseminen. On tärkeä huomata, että tähän mennessä ei ole annettu yhtään sellaista yhteisön säädöstä, joka vaikuttaisi yleiseen patenttilainsäädäntöön joko horisontaalisesti tai tietokoneella toteutettuihin keksintöihin kohdennetusti. Uusi direktiivi mahdollistaisikin ensimmäistä kertaa sen, että tätä alaa koskeva patenttilainsäädäntö saadaan selvästi yhteisön oikeudenkäyttövallan piiriin.

Jos direktiiviä ei anneta, yhteisön toimielimet eivät pystyisi valvomaan tätä Euroopan talouteen kuuluvaa tärkeää alaa vaan valvonta jäisi yksinomaan kansallisten patenttivirastojen ja oikeusistuinten sekä Münchenissä sijaitsevan Euroopan patenttiviraston tehtäväksi.

3.1.1 Tietokoneohjelmatuotetta koskevat patenttivaatimukset

Vaikka komission ehdotuksessa ei nimenomaisesti sallittu patenttivaatimuksia, jotka koskevat tietokoneohjelmia joko sellaisenaan tai tietovälineellä, komissio on hyväksynyt yhteisen kannan 5 artiklan 2 kohdan, sillä on katsottava, että kohta liittyy (olemassa olevien) patenttioikeuksien **täytäntöönpanokelpoisuuteen** eikä **patentoitavuuden laajuuden** suurentamiseen. Tämän vahvistuksena on erillinen viittaus 5 artiklan 1 kohtaan, kuten jäljempänä todetaan. Tekstiä on kenties vielä selvennettävä, sillä voi syntyä toisistaan poikkeavia tulkintoja, kun tarkastellaan yhdessä 5 artiklan 2 kohtaa sekä poikkeusta, jolla suljetaan ulkopuolelle tietokoneohjelmat sinänsä (kuten 4 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti säädetään).

Toimet, jotka koskevat tietokoneohjelmia joko sellaisenaan tai tietovälineellä, voivat antaa aiheen patenttiloukkauksessa avustamisesta johtuviin menettelyihin, vaikka 5 artiklan 2 kohdan säännöksiä vastaavat säännökset puuttuisivat. Toisin sanoen 5 artiklan 2 kohta helpottaa laillisten oikeuksien täytäntöönpanoa, sillä kyseisen kohdan mukaan tällaiset toimet voivat muodostaa välittömiä loukkauksia eikä niissä siis ole kyse pelkästään avustamisesta. Tämä on erityisen tärkeää kansallisten rajojen yli vaikuttavissa loukkauksissa, sillä jäsenvaltioiden tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa avustamista koskevissa tapauksissa, jotka toteutuvat kansallisen alueen ulkopuolella.

Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan loppuosasta käy kuitenkin selvästi ilmi, että patenttivaatimuksen kohteena olevan tietokoneohjelman (joko sellaisenaan tai tietovälineellä) on aktivoitava patentoitavissa oleva tuote tai prosessi, jolle on haettu patenttisuojaa samalla patenttihakemuksella (ja joka kuuluu 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan). On siis varmaa,

että 5 artiklan 2 kohta ei voi antaa suojaa, joka vastaa tietokoneohjelmille sinänsä tarkoitettua patentoitavuutta; tämän vahvistaa myös yhteisen kannan selkeä sanamuoto varsinkin 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa.

3.1.2 Yhteentoimivuus

Komissio haluaa edistää voimakkaasti yhteentoimivuutta innovoinnin ja kilpailun tukemiseksi. Tämä on johdonmukaista komission ehdotuksessa määritettyjen tavoitteiden kanssa, joiden mukaan halutaan turvata uusiin, keksinnöllisiin ja teollisesti käyttökelpoiisiin keksintöihin suunnatut investoinnit. On tärkeä huomata, että patentoitua keksintöä koskevan riittävän tiedottamisen vaatimus saattaa helpottaa tietokoneella toteutettujen keksintöjen yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta hyödyllisten tietojen saamista.

Komission sitoutumista yhteentoimivuuden ja innovaatiotoiminnan edistämistä koskevaan tavoitteeseen osoittaa myös se, että 6 artiklassa nimenomaisesti säilytettiin olemassa olevat tekijänoikeuslainsäädännön mukaiset yhteentoimivuutta koskevat poikkeukset.

Komissio uskoo, että neuvoston yhteinen kanta pysyy johdonmukaisena näiden tavoitteiden kanssa. Patentoitavuuden edellytykset on säilytetty samantasoisina uudessa 3 ja 4 artiklassa (yhdessä 2 artiklan kanssa). Kuten yhteistä kantaa koskevaan neuvoston pöytäkirjaan liitettävässä komission lausumassa (ks. jäljempänä) todetaan, komissio katsoo, että 6 artiklassa yhdessä johdanto-osan 22 kappaleen kanssa sallitaan tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 91/250/ETY 5 ja 6 artiklassa tarkoitetut toimet, mukaan luettuina yhteentoimivuuden varmistamiseksi tarvittavat toimet, ilman että tarvitaan patenttioikeuden haltijan suostumus.

Komissio on myös tyytyväinen, että 8 artiklan d ja g alakohdassa on tehostettu yhteentoimivuuden takeita säätämällä, että komission on raportoitava, miten direktiivin voimaantulo on vaikuttanut yhteentoimivuustilanteeseen.

Ottaen huomioon yhteentoimivuuden edistämistä koskevan yhteisön tavoitteen komissio aikoo helpottaa neuvoston ja parlamentin kantojen lähentämistä ottamalla huomioon tarkistuksia, joita molemmat toimielimet esittivät ensimmäisessä käsittelyssä.

Johdanto-osan 21 kappaleessa muistutetaan lisäksi, että kilpailusääntöjä ja erityisesti perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklaa sovelletaan silloin, kun määräävässä markkina-asemassa oleva toimittaja kieltäytyy sallimasta patentoidun tekniikan käyttöä yhteentoimivuuden saavuttamiseksi. Kyseisiä artikloja soveltamalla myötävaikutetaan näin ollen edellä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. On kuitenkin huomattava, että kaikkia tämän alan mahdollisia ongelmia ei pystytä ratkaisemaan pelkästään kilpailulainsäädännön avulla.

3.2 Komission kanta Euroopan parlamentin ensimmäisessä käsittelyssä hyväksymiin tarkistuksiin

Tarkistukset, jotka komissio hyväksyy kokonaan: 1, 2, 3, 34 (=115), 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 71, 92, 23, 26, 27.

Tarkistukset, jotka komissio hyväksyy pienin muutoksin: 85, 9, 86, 17, 19, 25.

Tarkistukset 88 ja 89 on hyväksytty, mutta korjatussa muodossa.

Tarkistuksesta 107 (=69) hyväksyttiin osa (periaate, jonka mukaan lisäyksen tekniikan tasoon on oltava uusi), ja osaa tarkistuksen 76 tekstistä on käytetty johdanto-osan 17 kappaleessa ratkaisuna kysymykseen, joka oli tarkistuksen kohteena.

3.3 Neuvostossa käytyjen keskustelujen yhteydessä tehdyt muutokset

Johdanto-osan 1 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 1.

Johdanto-osan 5 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 2.

Johdanto-osan 8 kappale

Neuvosto on sisällyttänyt tähän uuteen kappaleeseen parlamentin tarkistuksen 3 sekä jälkimmäisen puoliskon tarkistuksesta 88. Keskusteluissa katsottiin, että tarkistuksen 88 alkuosa osa oli ilmaistu vastaavalla tavalla mutta selvemmin tarkistuksessa 3.

Johdanto-osan 12 ja 13 kappale

Neuvosto on siirtänyt komission ehdotuksen johdanto-osan 11 kappaleen ensimmäisen osan komission ehdotuksen johdanto-osan 12 kappaleeseen.

Komission ehdotuksen johdanto-osan 13 kappale (poistettu)

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 34 (=115).

Johdanto-osan 14 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 85.

Johdanto-osan 15 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 7.

Johdanto-osan 16 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 8.

Johdanto-osan 17 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 9.

Johdanto-osan 18 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 86, kuitenkin muokattuna siten, että sanamuoto vastaa artiklaosaa ja vakiintunutta patenttikäsitteistöä (ilmaus ”tavanomaisten” korvataan ilmauksella ”ilmeisten tai epäteknisten”).

Johdanto-osan 20 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 11.

Johdanto-osan 21 kappale

Ottaen huomioon yhteentoimivuutta koskevan kysymyksen neuvosto on tehnyt tähän johdanto-osan kappaleeseen muutoksen, jonka lähtökohtana on parlamentin tarkistus 76.

Johdanto-osan 22 kappale

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 13.

2 artikla

Neuvosto poisti 2 artiklan a alakohdassa olevan komission viittauksen ensi näkemältä uusiin piirteisiin. Neuvosto lisäsi 2 artiklan b alakohtaan parlamentin tarkistuksesta 107 (=69) osan, jonka mukaan teknisen lisäyksen on oltava uusi, ja lisäsi alakohtaan komission ehdotuksen 4 artiklan 3 kohdasta uuden lauseen, jossa määritetään, miten tekninen lisäys arvioidaan.

Komission ehdotuksen 3 artikla (poistettu)

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 15.

3 artikla

Neuvosto toisti ja yhdisti komission ehdotuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdan yhdeksi kohdaksi parlamentin tarkistuksen 16 mukaisesti ja siirsi komission ehdotuksen 4 artiklan 3 kohdan pääasiällisen sisällön 2 artiklan b alakohtaan, kuten edellä todetaan.

4 artikla

Neuvosto lisäsi uuden 4 artiklan. 4 artiklan 1 kohdassa tuodaan esiin periaate, jonka mukaan tietokoneohjelma sinänsä ei voi olla patentoitavissa oleva keksintö. 4 artiklan 2 alakohta on parlamentin tarkistus 17, johon on lisätty joitakin ilmauksia sen selventämiseksi, että ulkopuolelle suljettu ohjelma ei ole patentoitavissa missään muodossa (esim. lähdekoodi tai kohdekoodi).

5 artikla

Neuvosto lisäsi 5 artiklan 2 kohdan, jonka mukaan patenttivaatimusta, joka koskee tietokoneohjelmaa joko sellaisenaan tai tietovälineellä, ei hyväksytä, ellei kyseinen ohjelma aktivoi tuotetta tai prosessia, jolle on haettu patenttisuojaa 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti samalla patenttihakemuksella.

6 artikla

Neuvosto muutti 6 artiklaa parlamentin tarkistuksen 19 mukaisesti ja sisällytti siihen viittaukset sovellettaviin direktiivin 91/250/ETY artikloihin.

7 artikla

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 71.

8 artikla

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistukset 92, 23, 25 ja 26 sekä tarkistuksen 89 asiasisällön. Neuvosto lisäsi 8 artiklan b alakohtaan maininnan yhteisön kansainvälisistä velvoitteista. Maininta tarkoittaa lähinnä TRIPS-sopimusta. Tarkistuksella 25 lisäystä f alakohdasta poistettiin viittaus yhteisöpatenttiin, koska viittaus ei kuulu nykyisen direktiivin soveltamisalaan. Uudessa g alakohdassa toistetaan tarkistuksen 89 taustalla olevat pyrkimykset neuvoston kannattamassa selkeämmässä sanamuodossa.

9 artikla

Neuvosto hyväksyi parlamentin tarkistuksen 27.

10 artikla

Neuvosto vahvisti 24 kuukauden täytäntöönpanoajan (aikaa ei ollut määritelty komission ehdotuksessa). Parlamentti oli 18 kuukauden kannalla.

3.4 Komission kanta neuvoston yhteiseen kantaan

Komissio tukee kaiken kaikkiaan neuvoston yhteistä kantaa, koska siinä on säilytetty alkuperäisen ehdotuksen mukainen tasapaino ja selkeytetty eräitä näkökohtia, joita parlamentti piti tärkeinä. Useimmat neuvoston tekemät muutokset perustuvat parlamentin tarkistuksiin, joita komissio oli jo ilmoittanut voivansa kannattaa. Jäljempänä on yhteenveto jäljelle jäävistä eroista neuvoston yhteisen kannan ja komission alkuperäisen ehdotuksen välillä.

Komission ehdotuksen johdanto-osan 13 kappale (poistettu)

Komissio voi hyväksyä poiston, sillä kappaleen pääasiallinen sisältö on siirretty johdanto-osan 16 kappaleeseen parlamentin tarkistuksen 8 mukaisesti.

Johdanto-osan 21 kappale

Komissio kannattaa uutta sanamuotoa, sillä siinä vahvistetaan, että vakiintuneiden kilpailusääntöjen soveltaminen on asianmukainen tapa ratkaista yritysten väliset mahdolliset kilpailukysymykset. Näin ollen 81 ja 82 artiklan soveltaminen myötävaikuttaa osaltaan tämän direktiivin taustalla olevien tavoitteiden saavuttamiseen. Kyseisessä johdanto-osan kappaleessa esitetään erikseen esimerkki mahdollisesta yhteentoimivuutta koskevasta kilpailuongelmasta: määräävässä markkina-asemassa oleva toimittaja kieltäytyy sallimasta patentoidun tekniikan käyttöä, jota tarvitaan pelkästään kahden eri tietokonejärjestelmän tai verkon konventioiden konversion varmistamiseen niiden välisen yhteyden ja tietojenvaihdon mahdollistamiseksi.

2 artikla

Edellytys, jonka mukaan teknisen lisäyksen on oltava uusi, voidaan hyväksyä.

4 artikla

Tämän artiklan uudessa 1 kohdassa todetaan nykyinen lainsäädäntö, ja komissio pitää lisäystä hyväksyttävänä, sillä komission lähtökohtana oli selventää nykyistä lainsäädännöllistä tilannetta eikä muuttaa sitä.

Komissio voi myös hyväksyä 2 kohdassa olevan selvennyksen.

5 artikla

Komissio voi kokonaispaketin huomioon ottaen antaa tukensa 2 kohdan lisäämiselle, sillä lisäys selventää hyödyllisellä tavalla niitä edellytyksiä, joiden täyttyessä tietyn tyyppiset patenttivaatimukset voidaan hyväksyä. Sitä paitsi muut säännökset tasapainottavat tätä lisäystä.

6 artikla

Komissio on tämän selventävän lisäyksen kannalla, sillä on loogista viitata asiaankuuluviin yhteentoimivuutta koskeviin säännöksiin tarkasti.

10 artikla

Komissio voi hyväksyä 24 kuukauden täytäntöönpanoajan, vaikkakin se olisi pitänyt parempana parlamentin ehdottamaa lyhyempää aikaa.

4. PÄÄTELMÄT

Komissio katsoo voivansa hyväksyä neuvoston yhteisen kannan, sillä siinä on säilytetty alkuperäisen ehdotuksen tavoitteena ollut tasapaino. Nykyinen sanamuoto kannustaa riittävästi innovointiin tällä alalla ja antaa vapauden myydä uusia tuotteita sekä tarjoaa samalla oikeudenhaltijoille mahdollisuuden panna oikeutensa täytäntöön tehokkaalla mutta oikeasuhteisella tavalla loukkaajia vastaan. Yhteisön tasolla toteutettu yhdenmukaistaminen on takeena siitä, että kyseisten oikeuksien täytäntöönpano on johdonmukaista kaikkialla Euroopan unionissa. Siksi se helpottaa yhtenäismarkkinoiden tehokasta toimintaa.

Komissio kehottaa parlamenttia osallistumaan rakentavasti toimielinten väliseen vuoropuheluun, jotta kyseiset tavoitteet täyttävä direktiivi voidaan antaa. Lisäksi komissio on valmis panostamaan jatkossa direktiiviä koskeviin olennaisiin kysymyksiin yhdessä parlamentin ja neuvoston kanssa varsinkin siksi, että se on sitoutunut edistämään yhteentoimivuutta.

5. KOMISSION LAUSUMA

Yhteisen kannan hyväksymistä käsittelevään neuvoston pöytäkirjaan merkitään seuraava lausuma:

”Komissio katsoo, että 6 artiklassa yhdessä johdanto-osan 22 kappaleen kanssa sallitaan tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 91/250/ETY 5 ja 6 artiklassa tarkoitetut toimet, mukaan luettuina yhteentoimivuuden varmistamiseksi tarvittavat toimet, ilman että tarvitaan patenttioikeuden haltijan suostumus.”